

Drømmen om et føl

Goericke-Pesch, Sandra Kathrin; Carlsen, Britt

Published in:
Ridehesten, Hippologisk i Avl & Sport

Publication date:
2016

Citation for published version (APA):
Goericke-Pesch, S. K., & Carlsen, B. (2016). Drømmen om et føl. *Ridehesten, Hippologisk i Avl & Sport*, (4), 2-5.

Nedsat frugtbarhed hos hingsten kan være et meget ærgerligt problem både for hoppe- og hingsteejere

A photograph of a brown mare and her foal in a lush green field. The mare is on the left, looking towards the camera, and the foal is on the right, looking slightly away. The background is a soft-focus green field.

Drømmen OM ET FØL

Det er ikke alene avleren og hoppen, som er ansvarlig for at drømmen om et føl bliver til virkelighed, hingsten og hingsteholderen er også ansvarlige for processen

AF DR. HABIL. SANDRA GOERICKE-PESCH, DIPL. ECAR OG BRITT CARLSEN

– ”At avle føl er dejligt og livsbekræftende. Desværre oplever en del avlere problemer med at få deres avlshopper drægtige på trods af en stor indsats fra både deres egen og dyrlægens side”, sådan skrev min kollega, dyrlæge Mette Christoffersen, i en artikel i Ridehesten sidste år i forbindelse med hendes arbejde med ”problemhopper”, der ikke kommer i fol. Men der er jo altid to, der er ansvarlige for reproduktionssuccesen – hoppe og hingst. Og in- eller subfertilitet (nedsat frugtbarhed) hos hingsten kan være et meget ærgerligt problem både for hoppe- og hingsteejere.

Der eksisterer forskellige muligheder for at få sin hoppe drægtig: 1. Hoppen bedækkes af en tilfældig hingst eller bliver bedækket med en udvalgt hingst. 2. Hoppen bliver insemineret med frisk-, køle- eller frostsæd. Brug af kølesæd åbner forskellige muligheder – så kan man nemt vælge en meget god og velkendt hingst fra Danmark eller udlandet og undgå lang og stressende transport for hoppen. Desuden har man ingen risiko for bedækningsskader, og normalt stiger reproduktionssuccesen gennem målrettet inseminering på det optimale tidspunkt.

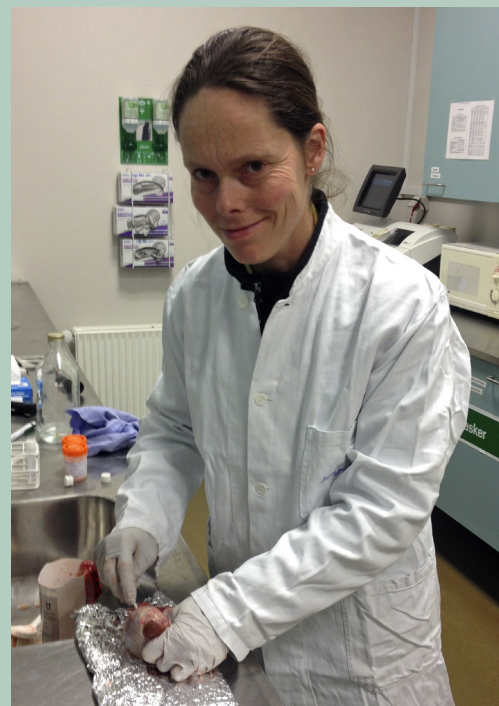
Undersøgelse af hingstens sæd

En stor fordel for hingstene, der anvendes til inseminering er, at deres sædkvalitet bliver undersøgt regelmæssigt før viderebehandling og forsendelse. Det betyder, at motiliteten af sædcellerne (bevægelse), udseende (morfologi) samt det samlede antal sædceller bliver tjekket i mikroskop. Derefter bliver sædfortynder tilføjet. Sædfortynderen skal sørge for, at sædcellerne har det godt under transporten, og at de har alt, hvad de har brug for på vej til ægcellen og til befrugtelse (bl.a. andet energi). Uden sædfortynder overlever sædceller efter afgivelse fra hingsten (ejakulation) ved stuetemperatur maksimalt 12-24 timer, og hos en ”god” hingst skal andelen af motile sædceller være over 10% efter 6 timer. Forskning i optimale indholdsstoffer i sædfortynderen er derfor meget vigtig for at optimere overlevelsen af sædceller i kølesæd såvel som frostsæd, fordi gode betingelser for sædceller øger chancen for at overleve og dermed befrugte ægget i hoppen.

Hvis sædkvaliteten hos hingsten ikke er tilfredsstillende, bevæger sædcellerne sig måske næsten ikke (nedsat motilitet), måske ser en stor del af dem unormale ud (abnorm morfologi), eller måske er der alt for få sædceller. Og i disse tilfælde bør hingsten blive undersøgt. Al viden om det mandlige – hvad enten det er hos dyr eller mennesker – kalder man for ”Andrologi”. Der er forskellige muligheder for, hvad dyrlægen kan gøre for at undersøge hingsten, og efter en andrologisk undersøgelse af kønsorganerne og en grundig sædundersøgelse kan det være en god idé at tage en biopsi fra begge testikler. I biopsien kan man tjekke spermatogenesis (sædcelleproduktion), og om den er forstyrret, og i hvilken grad. Nogle tror, det er skadeligt for sædcelleproduktion at udtage biopsier fra testiklerne, og at det kan fremkalde store blødninger. Men det er ikke korrekt, og biopsier kan give et godt indtryk af,

SANDRA GOERICKE-PESCH

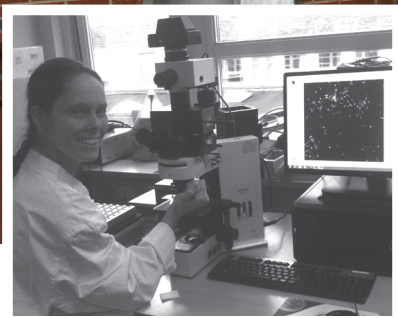
- 38 år
- Gift, 2 børn
- Uddannet dyrlæge i 2001 i Tyskland
- Reproduktionsarbejde på Justus Liebig Universitet, Giessen, Tyskland, 2001-2013
- Dr. med. vet.-grad i 2005 (Giessen)
- Dr. habil.-grad i 2014 (Giessen)
- Siden 2013 ansat på Veterinær Reproduktion og Obstetrik, Københavns Universitet
- Tysk specialdyrlæge i reproduktion (2006; godkendt i Danmark i 2013)
- Europæisk Diplomat i reproduktion (Dipl. ECAR) siden 2010
- Forsker i reproduktion med fokus på spermatogenese og sædkvalitet hos dyr, men også forebyggelse af drægtighed hos hunde og katte

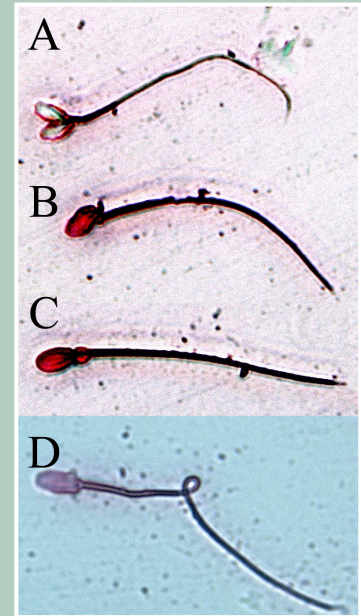
Testikel udtaget fra en hingst i forbindelse med kastration. Vævet klargøres til videre forarbejdning i laboratoriet.

En stor fordel for hingstene, der anvendes til inseminering er, at deres sædkvalitet bliver undersøgt regelmæssigt før viderebehandling og forsendelse.

Sandra laver en sædundersøgelse med CASA (computer-assisted semen analysis).

Forskellige sædceller med unormalt udseende: A. Dobbelt hovedet, B. Ødelagt sædcellehals, C. Proximal cytoplasmic droplet (disse sædceller er umodne og kan ikke befrugte ægget), D. Snoet hale.

hvad hingstens problem er, og om sædcelleproduktionen kan blive normal igen.

Fra dyrlægestuderende til forsker

Det var formodentligt, fordi Sandra som studerende var ansvarlig for at ride hingsten, der stod opstaldet på reproduktionsklinikken på universitetet i Giessen, at hun begyndte at interessere sig for reproduktion i almindelighed og specielt i hingste. Hun var hos hingsten "Westerwald" hver dag og fik meget god kontakt med dyrlæger og dyrepassere fra klinikken og hver gang, der var brug for en hånd eller der kom en spændende patient, blev Sandra bedt om at hjælpe.

– Jeg er stadigvæk meget taknemlig for alle, der har involveret mig så meget, så jeg kom tidligt i gang med reproduktion.

Derfor var der ingen tvivl hos Sandra om, at hun ville lave sit tyske specialistprojekt ("Doktorarbeit") efter hun blev færdig som dyrlæge – i klinik for reproduktion. Og selvfølgelig skulle det være om hingstes reproduktion, og i løbet af et år kørte hun hver dag efter arbejde rundt til de store hingstestationer i Tyskland, hvor hun indsamlede sæd til sine undersøgelser, som bestod af avancerede undersøgelser af sædcellerne og med det formål at finde en parameter, der kunne forudsige hingstens fertilitet. Det var desværre ikke så nemt, men Sandra har fundet flere interessante parametre og fik samtidig en masse erfaring med hingste, hingstesæd og mennesker.

I hendes kliniske og videnskabelige karriere har hun arbejdet videre med sæd, frysning af sæd, sædfortyndere osv. hos forskellige dyr, og hun er begyndt at interessere sig for sper-

matogenesisen, og hvordan sædcellerne dannes i testiklerne. Til dette har hun brugt hunden som model for at forstå regulering af sædcelleproduktion. Denne viden er også vigtig for hendes forskning om forebyggelse af drægtighed (prævention) hos hunden og katten. Hendes arbejde med smådyrsreproduktion har betydet, at hun er blevet valgt ind i den europæiske forening for smådyrsreproduktion (EVSSAR).

Kastration af hingste bidrager til Sandras forskning

Men hingstene fylder stadig i Sandras forskning, og hun er begyndt at udtage prøver fra hingste, der kastreres på Universitetshospitalet i Tåstrup. Her får hun prøver fra normale kastrationer, men også fra hingste, der har en eller begge testikler tilbageholdt i bugen, det der kaldes kryptokid. Testikler, der har ligget i bughulen, producerer ingen sædceller, hvorfor de også er meget interessante at undersøge. Der er flere faktorer, der er involveret i testiklernes vandring fra bughulen ned i pungen, men i dag ved vi ikke ret meget om, hvorfor nogle testikler ikke vandrer ned i pungen, som de skal. Og hvem ved – måske kan Sandra være med til at finde årsagen til, at ikke alle testikler kommer ned på deres plads i pungen.

Uddannelse som specialist i reproduktion

Sandra Goericke-Pesch er dyrlæge, Dr. habil. med. vet. og lektor på Københavns Universitet og arbejder til daglig på Sektion for Veterinær Reproduktion og Obstetrik på Frederiksberg, men bruger også tid på Universitetshospitalet i Tåstrup, hvor hestene er opstaldet.

Sandra kommer fra Tyskland, hvor hun har studeret og arbejdet på Justus Liebig Universitet i Giessen. Giessen er en lille by og er kun kendt i Tyskland, fordi der i byen er en af de i alt fire tyske universiteter, hvor man kan læse til dyrlæge. I Giessen har de en klinik, hvor de udelukkende arbejder med reproduktion – men til gengæld med alle slags dyr. Her arbejdede Sandra med hestereproduktion, tapning af hingstesæd, inseminering og efterbehandling af hopper, drægtighedsscanning og behandling af nyfødte føl. Men også reproduktionsarbejde inden for både kvæg og smådyr som hunde og katte har altid fyldt meget. Det at have kendskab til reproduktion og fødselshjælp inden for flere dyrearter (hest, kvæg, får, svin, hund, kat) har givet en bred baggrundsviden, hvilket der var behov for, da Sandra tog sin eksamen for at blive tysk specialist i reproduktion i 2006 og senere europæisk specialist (diplomat) i reproduktion i 2010. Så hun har altid haft meget travlt, og det er først blevet tid til børn i de senere år. Efter at have stiftet familie fik hun mulighed for at arbejde og forske i Danmark. Hun havde hørt så meget om familievenlighed i Skandinavien og valgte derfor at tage til Danmark sammen med sin mand og sine børn. Dette valg har hun aldrig fortrudt.

Måske kan Sandra være med til at finde årsagen til, at ikke alle testikler kommer ned på deres plads i pungen

– Her i Danmark er kollegerne meget søde og hjælpsomme, og det danske arbejdsmarked gør det muligt, at kombinere familie og job, hvilket kan være vanskeligt i mange andre lande.

I fritiden

Arbejdet som dyrlæge og forsker og undervisning af dyrlægestuderende fylder en stor del af tiden, men tid til familie og familiens dyr er også meget vigtigt. Desværre har hun ikke så meget tid til at dyrke dressurridningen, som altid har haft hendes store interesse, men hun håber at ride igen inden for den nærmeste fremtid. Familien har også stor interesse i greyhounds, og nu går familien til hundevæddeløb i både Danmark og Tyskland. Sandra overvejer, om hun skal forsøge at få hvalpe på sin ”lille” tæve Fly til næste år.

Sandra bliver hyppigt inviteret til at holde foredrag på kongresser i hele verden, og hun tager meget gerne familien med og kombinerer ophold med lidt ferie. Dog rejste hun alene til Australien, fordi hun og hendes mand tænkte, at deres søn var for lille til at rejse så langt. Nu håber begge to dog på, at der snart kommer en ny mulighed – denne gang sammen med deres datter og søn.

1/2 ann. høj
89×270 mm